

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

26e jaargang nummer 2

juli 2016

Het einde der wet

door Dr. Erich Sauer, 1937

Deel 1. De zin van de Wet

"Waartoe is dan de Wet?" Gal.3:19 Waarom gaf God de Mozaische wet? Waarom kwam Christus niet reeds ten tijde van Abraham (omstreeks 1900 v. C.)? Zegt ons het Nieuwe Testament niet duidelijk, dat het bij de zaligheid alleen op het geloof aankomt? En was niet het geloof in Abraham reeds daar, en wel zelfs in zeer hoge mate? Rom.4 Het zonder-enige-voorwaarde-aanbieden der genade, de rechtvaardiging, het offer, de opstanding, de Messias, de hemelse stad? Is dan een periode van de Wet van 1500 jaren niet overbodig, ja onnodig ophoudend en feitelijk een achteruitgang?

Dáár onmiddellijk innig geloofsleven - hier uiterlijk indirecte vormen; daar rustig verheven oprechtheid - hier een verwickeling, die men nauwelijks kan overzien; daar het op de voorgrond treden van het Woord en der belofte - hier overheersing van de eis en van het symbool.

Maar het eenvoudige is toch edeler dan het gecompliceerde, en het Woord is toch meer rechtstreeks dan het symbool; de belofte is toch veel meer schepend dan het gebod en het innerlijk hoger dan de vorm!

En nochtans gaf God de Wet zo majestueus met donder en bliksem, onder bergbeving en bazuingeschal! Ex.19:16-19; Heb.12:18 En nochtans liet Hij de in de schaduw des doods versmachtende mensheid nog 1500 jaren op het komen van de Verlosser wachten! Jes.9:1, 2; 60:1-3; Luk.1:78, 79 Hiervoor waren gewichtige gronden. Welke echter zijn deze? Het antwoord der Schrift is, dat de hoofdzin van de Wet in de *volle ontwikkeling der verwachting van de Verlosser door openbaarmaking van de menselijke zondigheid bestaat*, en dat daardoor de Wet een "tuchtmeester tot Christus" is, en wel tot Hem als de Heiland der zondaren. Gal.3:9, 24; Rom.3:20; 7:7 ev. Om evenwel deze haar taak te

vervullen, treedt zij in een bijzondere betrekking tot het verleden, toekomst en heden en - wat het laatste betreft - naar buiten, boven, beneden en naar binnen.

Zij is

met 't oog op het verleden:

een toevoeging,

met 't oog op de toekomst:

een parentese,

met 't oog op deze tijd:

een onderwijzing en wel

naar buiten:

een middelmuur des afscheidsels,

van boven af:

een teugel,

naar beneden:

een grendel,

naar binnen:

een spiegel.

I. De Wet als toevoeging

De Wet heeft het Verbond met Abraham niet "gering geschat", is ook niet in de plaats van dat Verbond gekomen, doch de Wet heeft het Verbond *aangevuld* en is er naast gesteld. Zij werd "daarbij gesteld" ^{Gal.3:19; Rom.5:20} en kon - omdat zij 430 jaren *later* is gekomen - het lang vooraf rechtsgeldig geworden, zoals vanzelf spreekt, niet te niet doen. ^{Gal.3:15-17} Bij alle betekenis daarom, die de Mozaïsche Wet heeft, komt haar nochtans geen *fundamentele* betekenis toe. Fundamenteel zijn voor Israëls geschiedenis alleen de beloften van het Abrahams Verbond. Daarom gaat ook Paulus in zijn rechtvaardigingsleer niet tot Mozes, doch tot Abraham terug, ^{Rom.4; Gal.3:9, 14} en de

Hebreënbrief kan een reeks van *ge-loofshelden* noemen uit de tijd van de Wet. ^{Hebr.11}

Nochtans was deze bijvoeging nodig. Want, bij alle verhevenheid en diepte van het Abrahams Verbond legde het toch niet voldoende de nadruk op de zonde. In deze nog te kleine ontvouwing van de menselijke verlorenheid en ongeschiktheid tot zelfverlossing lag zijn hoofd-*on*volkomenheid; en toch is juist haar erkenning noodzakelijke voorwaarde voor het beleven van Golgotha! Daarom moest het Verbond aangevuld worden en dat geschiedde door de Wet.

Voortaan bestaat de gehele vóórchristelijke Heilsopenbaring uit twee hoofdafdelingen: het Verbond der belofte en het Verbond van de Wet. In gene staat het positieve, in deze het negatieve op de voorgrond.

Bij Abraham is het de zegen, ^{Gal.3:9, 14} bij Mozes de vloek; ^{Gal.3:13} bij Abraham het leven, ^{Rom.4:17-25; Heb.11:19} bij Mozes de dood. ^{2Kor.3:6; Rom.7:9, 10} Het Mozes-Verbond bereikte zijn hoogtepunt in de kruisiging, ^{Gal.2:19, 20; 3:13} het Abrahams-Verbond in de opstanding. ^{Hebr.11:19; Rom.4:17, 19, 23-25} De Wet is Goede Vrijdag, de Belofte is eerste Paasdag.

Maar beide behoren bij elkaar. Want de zondaar moet verlost worden en daartoe is vernieuwing en wedergeboorte nodig. Wedergeboorte echter heeft de bekering van de mens tot voorwaarde, en bekering is tweërlei: Afkeer en terugkeer, een "neen" tot

zichzelf en een "ja" tot God. Of, nieuwtestamenteel uitgedrukt: bekering en geloof. Eerst hier openbaart zich de eigenlijke betekenis van de oudtestamenteel voor-geschiedenis:

Door alle eeuwen heen spreekt God het woord "geloof" in de Heilsgeschiedenis - dat is de betekenis van het Verbond met Abraham. Het is een tweeduizend jaren lang durende opvoeding tot geloof.

En door alle eeuwen heen spreekt God het woord "bekering" in de Heilsgeschiedenis - dat is de betekenis van de Mozaïsche Wet. Zij is een vijftien eeuwen lang durende opvoeding tot bekering.

"Bekeert U" en "geloof het Evangelie" Mk.1:15 zegt Christus en omsluit dus zowel 't een als 't ander tot verlossende eenheid.

Dat is de nieuwtestamenteel betekenis van het Oude Testament.

II. De Wet als parenthese

Zij (de wet) werd daarbij gesteld "totdat" het zaad kwam, waarop de belofte betrekking heeft. Gal.3:19 Dit "tot" toont aan, dat de Wet maar tijdelijk en voorbijgaand is, welke tot het "zaad" slechts in een *voorbereidende* verhouding staat, in het zaad zelf haar doel heeft en met zijn komen verdwijnt. "Want het einde der Wet is Christus". Rom.10:4

Daarom sprak reeds Jeremia ten tijde van het "Oude" Verbond van het ko-

men van "een nieuw Verbond", Jer.31:31-34 en David, de "profeet", Hand.2:30 voorzegde een eeuwig priesterschap van de Messias: "Gij zijt priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek". Ps.110:4 Daar echter David reeds wist, dat Deze, zijn "Heer" Ps.110:1 tevens ook zijn Zoon zou zijn Mat.22:41-45; 1Kron.17; 2Sam.7 en derhalve, als Isai's tronk vgl. Jes.11:1 ook een afstammeling van Juda, 1Kron.5:2 zo betuigt in Hem reeds het Oude Testament de overgang van het priesterschap van de stam Levi op de stam Juda en daarmee een verandering van het priesterschap in het algemeen. Heb.7:11-17

En daar verder het priesterschap de grondslag van de gehéle Wetsorde is en deze een samenhangende, ondeelbare éénheid voorstelt, Jak.2:10 heeft "met de verandering van het priesterschap ook noodzakelijk een verandering van de Wet plaats", Heb.7:12 en zo bevestigt reeds in het Oude Verbond David de psalmzanger en Jeremia de profeet, dat de Wet maar een voorbijgaande tussen-periode is. Zo verklaart het Oude Testament zich zelf.

III. De Wet als onderwijzing

Met betrekking tot haar eigen vroegere tegenwoordigheid is de Wet een middelmuur des afscheidsels, een teugel, een regel, grendel en spiegel. Naar *buiten* is zij een *middelmuur des afscheidsels*, welke Israël van de wereldvolkeren scheidt. Ef.2:14, 15 De Wet is niet aan alle mensen, doch alleen aan Israël gegeven. "Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend, Israël Zijn inzettingen en rechten. Aan geen volk

heeft Hij het alzó gedaan." Ps.147:19,20 De Sabbat is het "teken" tussen God en *Israël*. Ex.31:13, 16, 17; Ez.20:12, 20

De heidenen echter hebben "geen Wet". Rom.2:14

Reeds dit alleen weerlegt alle betekenis van de Wet in het tegenwoordige Volkerenevangelie der genade, zoals wettelijke heiliging, sabbatviering, oudtestamentische godsdienstvormen, bijzondere priesterstand, priesterkleding, wierook enz.

De Mozaïsche Wet was nooit aan de volkerenwereld gegeven, noch aan de heidense noch aan de "christelijke", doch alleen aan Israël. Wel is echter Israël en zijn Wet "aanschouwelijk onderwijs in de meest verheven stijl, op het open toneel der wereldgeschiedenis gegeven, ^{1Kor.10:11} alzo dat alle volkeren aller eeuwen het lezen kunnen, terwijl ze voorbijgaan." (Ströter; Israel, Zürich, 3e druk, blz. 23.)

* Van *boven* af is de Wet de *teugel*, waarmee Jehova Zijn volk regeert. Voor de juiste gedragslijn is zij de *regel*,

* naar *beneden*, voor de zonde, de *grendel*, welke haar ontvouwing moet tegen houden, vgl. Gal.2:15; 1Pet.4:3

* naar *binnen* is zij een *spiegel*. vgl. Jak.1:23, 25 "Door de Wet is de kennis der zonde." Rom.3:20

Dit is haar eigenlijke hoofdtaak. Daarom is de Heiligheid des Heeren haar grondgedachte.

Als de "Heilige" is de Heer de Verhevene, de Ontoegankelijke, de IJveraar, de Volmaakte en de Hemelse; en wel treden deze vijf grondervaringen Zijner Heiligheid in het Oude Testament inderdaad achter elkaar op de voorgrond:

1. de hoogheidsheiligheid, in 't bijzonder in de patriarchentijd,

2. & 3. de ontoegankelijke - en ijverheiligheid, in 't bijzonder in Mozes' tijd, Ex.19:12, 13; 20:21 - Ex. 20:5; Joz.24:19

4. de volmaakte heiligheid, in 't bijzonder bij de Schriftprofeten (bij Jes. 29 maal: de "Heilige Israëls", ^{Jes.6:3} en

5. de hemelse heiligheid, in 't bijzonder sedert de Babylonische gevangenschap ("de God des hemels") ^{Neh.2:20}

Het Nieuwe Testament kroont eindelijk deze ontwikkeling, doordat het in Christus

6. de liefde-heiligheid openbaart. ^{Joh.17:6, 25, 26}

Zo is er inderdaad een "Heilsgeschiedenis der Heiligheidsopenbaring" (vgl. Hänel, Das Wort Gottes und das Alte Testament, Gütersloh 1932).

Door deze hare werking naar binnen wijst zij

* naar voren, wekt in de zondaar de roep om verlossing ^{Rom.7:24} en wordt daardoor een "tuchtmeester tot Christus". ^{Gal.3:24}

Zo is de Wet een geschenk van de verlossende God; en gelijk in de persoonlijke heiliging de genade de Wet *uitsluit*, ^{Rom.6-8; Gal.3:4} zo sluit zij in de *Heilsgeschiedenis* de Wet *in* zich.

Deel 2. De doodsweg van de wet

"De letter doodt." ^{2Kor.3:6}

De Wet is één organisme en daarom een *ondeelbare éénheid*. "Want die de gehele Wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle." ^{Jak.2:10; Gal.3:10}

Verkeerd is daarom elke onderscheiding van een morele "Wet" en een ceremoniële "Wet", wyl daardoor de indruk ontstaat, alsof er *twee* Wetten waren, waarvan de éne - b.v. de "ceremoniële" Wet - in het werk van Christus vervuld kon zijn, de andere echter niet. (Alleen van moraal-"wetten" respectievelijk ceremoniële "wetten" is het juist in het meervoud te spreken, in de zin van afzonderlijke verordeningen, "geboden", op beiderlei gebied. ^{vgl. Jak.2:8}

Nochtans is de Wet, gelijk elk organisme, in onderdelen *indeelbaar*; en in deze zin heeft ze drie ingedeelde groepen van verordeningen: de zede-bestemmingen, de godsdienst-bestemmingen en de sociale-bestemmingen. Van deze hebben vooral de eerste twee een betekenis volgens de Heilsgeschiedenis. De sociale bestemmingen hebben echter ook voor het grootste deel hun betekenis volgens de Heilsgeschiedenis, namelijk menigmaal als zinnebeeldig-profetische afschaduwingen van Nieuwtestamentische Heilswaarheden, b.v. de sociale wetten van het jubeljaar, dat met hoorngeschal werd ingewijd, ^{Lev.25; Luk.4:19} de wetten over lossen door een bloed-

verwant, ^{Boek Ruth} de vrijsteden ^{Joz.20} en wat dies meer zij. In zo'n geval staan de sociale bestemmingen op dezelfde lijn als de voorbeelden der ceremoniële bestemmingen.

Door de Wet is de kennis der zonde, ^{Rom.3:20; 7:7} en wel:

1. kennis der zonde als doelmissing, overtreding, opstand.
2. zelfkennis van de zondaar, zijn zondigheid, krachteloosheid, verlorenheid.

I. De kennis der zonde

Deze verloopt in drie trappen. De zonde is:

1. *Het doel missen*. Het nieuwtestamentische woord voor "zonde" (Grieks: hamartia) betekent oorspronkelijk "het doel missen". Zo ongeveer 100 maal bij Homerus (900 v. Chr.), wanneer een strijder met de speer zijn vijand niet treft, ^{vgl. Richt.20:16 LXX} of bij Thucydides (450 v. Chr.), wanneer iemand van de weg afdwaalt. Eerst later, ten tijde van Aristoteles (350 v. Chr.) wordt deze betekenis op geestelijk en moreel gebied toegepast.

In absolute zin is er "zonde" alleen tegen God. "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd." ^{Ps.51:6} Maar de zondaar is verduisterd in het verstand, ^{EF4:18,19} zijn geweten is bedrieglijk, ^{Hand.23:1, vgl. 1Tim.1:13; 1Kor.4:4} en hij erkent niet het Goddelijk ideaal. Daarom moet het hem ondu-

belzinnig door openbaring bekend gemaakt worden. Dat geschiedt door de Wet. Zij is *de op het schouwtoneel der wereldgeschiedenis als voorbeeld bij uitnemendheid gegeven, voor Israël ingezette mededeling van de Goddelijke wil voor de morele gedragslijn der mensen.* (Afgezien van zekere toegevingen Gods vanwege de "hardigheid der harten" ter wille van de mensen Mat.19:8)

Eerst zo wordt openbaar, wat "het misen van het doel" is.

Maar de zonde is meer. Ook meer dan "onwetendheid", Hand.17:30 "misdad", Heb.9:7 "nederlaag", Rom.11:12 "val". Ef.2:1 woordelijk Zij moest onverbiddelijk ontmaskerd worden. Zij is:

2. *Ongehoorzaamheid, overtreding, wetteloosheid.* Rom.5:19; Heb.2:2; 1Joh.3:4 Daarom mag de Wet het ideaal niet alleen beschrijven, doch moet het voorschrijven, moet het *eisen*, moet *gebieden*, moet *verlangen*, dat de mens het vervult, moet juist "Wet" worden.

Daarmee echter wordt het karakter der zonde *opgevoerd*. Want waar geen grenslijn is, kan men niet van grens "overschrijding" spreken. "Want waar geen Wet is, daar is ook geen overtreding." Rom.4:15 Maar waar de Wet is, is, ingeval van niet opvolging, de overtreding voorhanden. Weliswaar was er reeds *vóór* Mozes' tijd steeds weer van val tot val "gebod" en "overtreding" Rom.5:14, 18; 1Tim.2:14 sprake; maar eerst *sedert* Mozes was er een ononderbroken voortgaande, door alle eeuwen heen

werkende *systematische opvoedings-institutie* voor kennis van zonde en overtreding in woord speciaal Ex.20 en symbool. Heb.10:3; 9:7

Zo had de Wet weliswaar geen betrekking op het *voorhanden zijn* der zonde, echter wel op haar *toerekeningsmogelijkheid*. "Zonde wordt niet toegeerekend, als er geen Wet is." Rom.5:13 De Wet "maakte" de zonde weliswaar niet; maar zij maakte de "zonde" tot "overtreding". Daarmee evenwel wordt een mildere beoordeling der zonde onmogelijk. "De Wet werkt toorn." Rom.4:15 Maar nog scherper wordt de strijd. De zonde wordt als

3. *Opstand* ontmaskerd. Want door het blote voorhandenzijn van de Wet wordt de mens door het kwaad geprikkeld om zich eerst recht te uiten. "Verboden vruchten smaken zoet." Met het verbod ontbrandt de begeerte. Rom.7:8 De zonde "wordt weder levend"; Rom.7:9 zij ontwaakt uit de "dood", Rom.7:8b wordt tot "lust" en tot daad, Rom.7:8 en de bewegingen der zonde veroorzaken wederom zonden. Rom.7:5 Zo is de Wet de "kracht der zonde", die het kwaad van binnen naar buiten drijft; 1Kor.15, 26 en de zonde zelf is gelijk het vuur in een weliswaar niet roodgloeiend, maar gloeiend heet ijzer, dat allereerst rustig en onbemerkt brandt, doch als het met water wordt besprenkeld, daar tegen sist en revolteert. Zo is een vermeerdering van zonden het gevolg van de Wet. Maar juist daarin komt de zonde de Wet als 't ware te hulp. Want nu heeft de Wet ook grotere gelegenheid, haar

dienst als ontdekker der zonde te verwezenlijken. Hoe meer dus de zonde *tegen* de Wet zondigt, des te meer zondigt zij - in niet gewilde dienst - *voor* de Wet, tegen zichzelf; en zo wordt door de Wet elke uitbarsting van het kwaad in de dienst van het goede gesteld, en Satan moet tegen zichzelf werken.

Dat heeft de zonde echter niet gewild! *Zij* heeft de Goddelijke Wet als "aanleiding" Rom.7:8;9 en houvast willen misbruiken, om de mens in een des te grotere ellende te storten! Niet alleen de menselijke zwakheid, doch juist "het *gebod*", dat mij ten *leven* gegeven was, *datzelve* is mij ten dood bevonden; want de zonde, oorzaak genomen hebbende door het *gebod*, heeft mij verleid en *door hetzelfde* gedood ... Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre! maar de zonde, ... werkende mij *door het goede* den dood." Rom.7:10-13 Dat wil echter zeggen: juist de *levensgave* Gods had de zonde in een moordwapen willen veranderen, juist de heersersstaf des Hoogsten in een dolk, juist de "ogenzalf" om te zien in vergif! Met het *heilige* had zij de mens willen vermoorden! Juist het *heilige* moest de zonde dienen en *Gods openbaring* een werktuig van Satan worden!!

Maar juist hier blijkt de Opperregering Gods op heel bijzondere wijze. Want nu wordt het wezen der zonde eerst recht ontmaskerd: zij is *opstand tegen God, vijandschap tegen de Hoogste, revolutionair in het Geestesrijk* en, naar haar doel, *onttroning van het Goddelijk wereldregiment!*

God heeft dat alles echter toegelaten, opdat de zonde niet alleen als "zonde" zou zijn, doch "openbaar zou worden" zonde te zijn. Rom.7:12, 13

"Maar de Wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te *meerder* worde." Rom.5:20

Terwijl dus het kwaad trachtte, het goede voor zich dienstbaar te maken, Rom.7:13 heeft omgekeerd het goede het kwaad in zijn dienst gesteld, en Gods geduld voerde voor de zonde alleen tot verscherpt gericht.

II. De zelfkennis van de zondaar

Maar nog donkerder wordt de weg, die tot het doel leidt. Daar de Wet het *schuldig-zijn* der *zonde* openbaart, toont zij tevens de schuld van de *zondaar*. De zonde is toch niet "een", doch "zijn" schuld, en daad en dader behoren bij elkaar. Eerst daardoor wordt de Boodschap van de Wet persoonlijk. Eerstens wordt

1. De *zondigheid* van de zondaar openbaar, en met de kennis der doodsschuld verdwijnt het levensgenot. De Wet heeft, bij dezelfde daad, de verantwoordelijkheid van de dader geweldig opgevoerd. Zij heeft daardoor de zondaar onder de "vloek" gesteld. Deut.27:26; Gal.3:10 "De Wet werkt toorn." Rom.4:15

Daarmee echter heeft het leven voor hem opgehouden, nog "leven" te zijn. "Zonder de Wet "leefde" ik eertijds; maar als het gebod kwam, zo is de zonde weder levend geworden; voor

mij echter kwam - de dood." Rom.7:9, 10 Nu blijft voor de ziel slechts nog een noodlottig vermoeden, een vreselijk verwachten van het rechtvaardig oordeel. De Wet, de "letter", heeft "gedood" 2Kor.3:6 en, hoewel "heilig" in haar karakter, "rechtvaardig" in haar oordeel en "heilzaam" in haar bedoeling, Rom.7:12 heeft zij zich nochtans als "bediening des doods en der verdoemenis" bewezen. 2Kor.3:7,9 Zij heeft de doodstoestand des zondaars *bewerkt*, zonder hem *straf op te leggen*.

2. De *krachteloosheid* van de zondaar. Doch daar ontwaakt in de mens het "willen", Rom.7:18 zijn beter ik, het "vernuft". Rom.7:25 Zij worstelt tegen het kwaad, "stemt blijde" der Wet toe dat zij goed is, Rom.7:16 ja heeft "een vermaak in de Wet Gods naar de inwendige mens". Rom.7:22

De overwinning schijnt gemakkelijk. Het goede "is wel bij de mens". Rom.7:18 En toch! Het resultaat is: blijvende nederlaag. Rom.7:15,16 Tenslotte begrijpt de mens zichzelf niet meer. "Mijn gehele doen is mij onbegrijpelijk". Rom.7:15 Hij erkent: niet hij heeft zijn handelingen te bestemmen, doch de in hem wonende zonde. Hij is niet eens heer in zijn eigen tabernakel. Rom.7:17, 20 Hij is innerlijk gebroken: want wat hij wil, doet hij niet, en wat hij niet wil, dat doet hij; Rom.7:15, 16 hij is onbekwaam tot al het goede, Rom.7:18; Hand.15:10 "verkocht" onder de zonde. Rom.7:14 Ook de zonde is een "wet", en hij, de mens, is haar slaaf. Zo wordt de ziel steeds voor de zonde ver-

overd, Rom.7:23 en dit geschiedt zodanig dwangmatig, dat deze overwinning zelfs wederom als "wet" (wetmatigheid) beschouwd moet worden. Rom.7:21 De "Wet van Mozes" kan echter niet helpen, Rom.8:3 doch alleen, gelijk een "spiegel", de chaos belichten. Zo echter ontstaat in de mens de kennis van zijn

3. *Verlorenheid*. Zijn hoop wanhoopt, en zijn wanhoop hoopt, en, aan al het innerlijke te schande geworden, blikkt hij naar buiten en naar boven en roept: "Ik ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?" Rom.7:24

Dat was het echter juist, wat de Wet had gewild: de kennis der noodzakelijkheid, heiligheid en Goddelijkheid van een Verlosser. Met Zijn komen kan de Wet daarom verdwijnen. Christus is, als "Doel" der Wet, tevens ook het "Einde" der Wet. Rom.10:4

Zo volgt uit het oudtestamentische doel van de Wet de nieuwtestamentische vrijheid. Rom.7; Gal.3 De vreselijke stervensweg, die de Wet de zondaar heeft doen gaan, was in Christus tevens ook een "sterven" van de zondaar *met betrekking tot de Wet*. "Ik ben *door de Wet voor de Wet gestorven*." Gal.2:9; vgl. Rom.7:1-6; Kol.2:20, 21 De Wet had de zondaar afwaarts gevoerd tot aan de wanhoop, het doodsgedoele; maar juist daardoor heeft zij hem opwaarts gevoerd tot 't grijpen van 't leven. Zij was een weg der Goddelijke droefheid tot zaligheid. 2Kor.7:10 Nu, na de hellevaart der zelf-

kennis, kan de hemelvaart der Heils- en Christuskennis beginnen. Van deze weg nauwkeuriger te getuigen - dat was het hoofddoel van de Godsdienst.

Deel 3. De levensweg van de wet

"De Wet des Heeren bekeert de ziel."

Ps.19:8

Uitbeelding van de verhouding van het Gods Rijk tussen Israël en God en de zakelijke profetie op het werk van Christus - dat was de tweevoudige zin van de Israëlietische Godsdienst. Het ene is zijn zinnebeeldige, het andere zijn beeldende (typologische) betekenis:

Een *zinnebeeld* is een zichtbaar omhulsel van het onzichtbare, een stofelijke inkleding van een hogere waarheid, een afdruksel en uitdrukking van het geestelijke en bovenzinnelijke.

Een *voorbeeld* ("type") is een profetisch zinnebeeld, een persoon, zaak, inrichting of gebeurtenis, die naar Christus en Zijn verlossingswerk verwijst, een "schaduw der toekomende goederen", Heb.10:1; 9:11; Kol.2:16, 17 een uitbeelding vooruit van de "hemelse dingen". Heb.9:23

Het zinnebeeld betreft dus zijn tegenwoordigheid, is zuiver oudtestamenteel en slaat op Israël.

Het voorbeeld spreekt van Christus, wijst heen op de toekomst en is messiaanse profetie.

Het zinnebeeld blijft in de Wet; het voorbeeld ziet op de genade; het is een stuk Evangelie in het Oude Verbond, een stuk van het Nieuwe Testament midden in het Oude Testament.

(De werking der typologie blijkt uit het wezen der oudtestamentische voorbereiding tot het Heil der Godsopenbaring op zich zelve, alsmede uit de algemene organische éénheid der geschiedenis van de Heilige Schrift. Verder wordt zij in de eerste plaats bewezen door de Heere Jezus Zelf Joh.3:14; 6:32, 33 evenals bijzonderlijk door Paulus 1Kor.5:7, 8; 10:4, 11; Rom.5:12-19 en de Hebreënbrieff.)

Op deze wijze openbaart de Oudtestamentische Godsdienst een tweeledig overzicht:

I. Zinnebeeldig: de Oudtestamentische Godsgemeenschap,
II. Uitbeeldend: de Nieuwtestamentische Godsgemeenschap, en wel van het laatste:

a) door de offers:
de Nieuwtestamentische Heilsgrondslag,

b) door den Tabernakel:
het Nieuwtestamentische Heilswereeldbeeld,
de Nieuwtestamentischen Heilsmiddelaar,
de Nieuwtestamentische Heilsgemeenschap.

Deze zijn taak volvoert hij door de vervulling van vier groepen van duidelijke omschrijvingen:

1. De plaats van de Godsdienst: het allerheiligste, het heilige en voorhof,
2. De personen van de Godsdienst: hogepriester, priesters, Levieten,
3. De handelingen van de Godsdienst: offers, reinigingsvoorschriften, zeden en gebruiken,
4. De tijden van de Godsdienst: Sabbat, zeven hoofdfesten, Sabbatjaar en jubeljaar.

A. De Oudtestamentische Godsgemeenschap

Door deze viervoudige band verenigt de Heer Zich met Zijn volk. De zedenbestemmingen hadden de afstand getoond, die tussen het heilige en de zondaar bestaat; het hoofdoel van de Godsdienst echter was de gemeenschap. Weliswaar was ook in de offers "alle jaren een gedachtenis der zonden" ^{Heb.10:3} - en voorzover stonden ze op dezelfde lijn als de zedenwetten - nochtans was juist hun hoofdbetekenis een gewisse vergeving van zonden ^{Lev.4:20; 5:10} en het gevolg daarvan, een daaraan beantwoordende gemeenschap met de Hoogste. Daarom heten de priesters ook de "naderenden", ^{Lev.10:3} en de plaats van de Godsdienst heette "Tent der samenkomst", dat betekent "tent,

waarin God met Israël samenkomt". ^{Ex.33:7; 40:34} (Niet een gewone "tent waarin een samenkomst wordt gehouden").

Daarom was het verzoendeksel van de Ark des Verbonds het middelpunt, het allerheiligste stuk van de gehele cultus. "Aldaar wil Ik bij u komen en Ik zal met u spreken - van boven het verzoendeksel af tussen de beide Cherubs op de Arke der getuigenis." ^{Ex.25:22}

De grondidee van de Mozaïsche offerdienst is dus niet alleen bekennen van zonden, doch verzoening; geen blote vergelding door rechterlijke rechtvaardigheid, doch naar verhouding wederopnemen van de gemeenschappelijke omgang door reddende liefde.

Deze verzoening echter maakt het Mozaïsche offer mogelijk door "toedekken" der zonde". (Overal waar in onze Bijbels in het Oude Testament het woord "verzoenen" staat, is in het Hebreeuws het werkwoord "kaphar" dat wil zeggen, "dekken door overstrijken", "toedekken" gebruikt; hetzelfde woord als in Gen.6:14. Van hetzelfde werkwoord komt ook "Kapporeth", bedekking; dat wil zeggen verzoendeksel.)

Weliswaar kan het offer de zonde niet wegnemen; want, het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneemt ^{Heb.10:4, 11} - dat vermag alleen Christus' offerande ^{Heb.9:26} -; maar met 't oog op Golgotha, de zonden *toedekken* en ze also als 't ware uit de ogen des Heeren doen verdwijnen:

dat was het doel van de offers, en tengevolge daarvan met betrekking tot het kruis, hunne kracht.

Zo bezat dan vóór Golgotha de gehele mensheid slechts de "verdraagzaamheid" Gods; ^{Rom.3:25; Grieks paresis} Israël daarentegen had, op grond van zijn offers, een gewisse vergeving van zonden ^{Grieks aphasis; Ps. 32:1} en een betrekkelijke Godsgemeenschap. Daarom "jubelen" ^{Ps.32:11; 33:1; 68:4} reeds in het Oude Testament de profeten en psalmzangers over de zegeningen en levenswerkingen van de Wet. Voor hen was de Wet niet alleen een aan de dag brengen der schuld en heenleiden tot vertwijfeling, ^{vgl. Rom.7} doch "blijdschap des harten", ^{Ps.19:8} "vermaak", ^{Ps.119:47; 36:9} "gelukzaligheid". ^{Ps.32:1}

* "Kenniss der zonde", zegt Paulus. ^{Rom. 3:20}

* Van "kroning met goedertierenheid en barmhartigheden" spreekt David. ^{Ps.103:4}

* "De letter doodt" zegt de Apostel. ^{2Kor.3:6}

* "De Wet is volmaakt", zegt de psalmist. ^{Ps.19:8}

* "Ik ellendig mens!" heet het in de Romeinenbrief. ^{Rom.7:24}

* "Welgelukzalig is de man!" zegt de psalter. ^{Ps.1:1; 32:1}

* Van de "vloek" spreekt de voormalige farizeer. ^{Gal.3:13}

* "De Heere zegene U!" zegt de hogepriester. ^{Num.6:24}

En toch spreken zij beide, Oud- en Nieuw Testament, van *dezelfde* Wet! En toch hebben ze beide gelijk! Want de Wet is gelijk een magneetnaald met

haar twee polen: een wijzer op Christus als het enige, buiten haar liggend doel en toch tegelijk in zich zelve een *éénheid van twee tegenstellingen*:

* in de zedenbestemmingen liefhebberende heiligheid, in de Godsdienst heilige liefde;

* in de moraalwetten de afstand, in de ceremoniële wetten de gemeenschap;

* in de gedragsmaatregelen het bindende, in de priestervoorschriften het bevrijdende;

* daar de heerschappij, hier de verlossing;

* daar het "ontdekken", hier het "toedekken";

* daar zonde bekennen, hier verzoening.

Kortom: de moraalwetten zijn rechtszaal en koningspaleis; de ceremoniële wetten zijn tempels.

En toch behoren ze beide bij elkaar, gelijk de polen van de magneetnaald. Want er is maar *één* Wet Israëls ^{Jak.2:10} met slechts *één* middelaar, Mozes, en maar *één* doel, Christus.

Deze (Christus) echter brengt de vervulling van beide: met betrekking tot de moraalwetten de "genade", de vergeving der zonden; met betrekking tot de ceremoniële wetten de "waarheid", het wezenlijke in plaats van de schaduw. ^{Kol.2:17; Heb.10:1} Zo is "de Wet door Mozes gegeven; maar de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden". ^{Joh.1:17}

Dit alles evenwel bewijst, dat het geheel en al onjuist ware, het Oude Tes-

tament alleen als overwonnen eerste trap tot het Nieuwe op te vatten. Ook de oudtestamentische heiligen hadden een geweldig geloofsgoed, dat het Oude Testament rechtstreeks in zich zelf droeg. "De Heilige Geest was de verborgen ziel van de Wet." vgl. 1Petr.1:11; Heb.3:7; Ex.31:3 Alleen daardoor kon ook de psalter der oudtestamentische gemeente het gezangboek van het nieuwtestamentische oerchristendom worden. ^{1Kor.14:15, 26; Ef.5:19; Kol.3:16} Het Oude Testament is juist zowel 't een als 't ander: van het doel uit gezien, *secondair* ten opzichte van het Nieuwe, en toch, wat het zelf betreft, in zich *zelfstandig*.

Het Oude Testament is zonder het Nieuwe "een gebouw zonder dak"; het Nieuwe is zonder het Oude "een huis zonder fundering" (Kübel).

Zo houdt het Oude Testament zijn recht en het Nieuwe zijn voorrecht. Het Nieuwe is in het Oude verborgen, maar toch reeds in het Oude opgenomen; het Oude is in het Nieuwe onthuld en tevens heerlijk onvouwd. (Augustinus: "In vetere novum latet, et in novo vetus patet.") "Het Oude Testament is de bloemknop, waarin alle pracht reeds voorhanden is, maar verborgen voor het oog; het Nieuwe Testament is de volle bloem, die opengesprongen is, die haar pracht toont en haar heerlijke geur laat genieten. Oud en Nieuw Testament is één en hetzelfde en toch is elk Testament anders."

B. Het Nieuwtestamentisch Heil in het Oude Testament.

De beslissende gronduitspraak van het Oude Testament is: "De Heere, Uw God, is een enig God."

In tegenstelling tot het veelgodendom van het Morgenland, in 't bijzonder van Egypte en Mesopotamië, en het eveneens veelgodendom der klassieke oudheid, vooral van Griekenland en Rome, straalt deze bekentenis in de lichtkring van de oudtestamentische Gods-openbaring steeds klaarder en klaarder.

Tevens wordt op deze plaats met de eindigheid en zondigheid der gevallen mensennatuur ten volle ernst gemaakt. God is de Eeuwige, en wij zijn de tijdelijken. Hij is de Heilige, en wij zijn de zondaren. Hij is de Levende, en wij zijn aan de dood vervallen. Zal er evenwel een verbinding tussen Hem en ons plaats hebben, dan moet Hij Zelf geheel van Zich uit, door een inzetting van alle eeuwigheid, ergens op een plaats in de tijdruimtelijke wereld deze verbinding herstellen. Dit geschiedt in de oudtestamentische Bondssluiting.

Voortaan is er een verbindingspunt, waarop de Godheid met de mensheid "samenkomt", ^{Ex.25:22} een "Centraal Geestelijk punt van het wereldgebeuren", dat aan alle geschiedenis eerst levensbestaan en doel geeft, een tijd-eeuwigheds-snijpunt, waarop de zondaar in de tegenwoordigheid van de Heilige treedt. Dit echter moet, zal de zondaar hier niet vernietigd worden, in de eerste plaats een tweevoudige betekenis inhouden, een ontkenning en een bevestiging, een afbreuk

van het oude en een invoering van het nieuwe, namelijk ontzondiging en heiliging, vergeving en nieuwe beheersing, verzoening en leiding of, oudtestamentisch uitgedrukt, dekking en vermaning, Kapporeth en Thora, verzoendeksel en tafelen der Wet. Beide waren daarom ook met de Ark des Verbonds, met dit symbolische centraal-gereedschap van de Oudtestamentische Godsdienst, het innigst verbonden. ^{Ex.25:17-22; Hebr.9:4}

"Dit Middelpunt, dat het wereldgebeuren daarmee gekregen heeft, is een *wandelend* punt, hetwelk met de voortgang der geschiedenis verder gaat. Het gaat met Israël mee, door de woestijn, zolang het een nomadenvolk is. Het daalt dan, nadat Israël zich heeft gevestigd in het voor hem bestemde land, in de tempel neder. Dan komt echter in de plaats van de stenen tempel, die aan de verwoesting overgegeven is, het "Geestelijk Huis" der Gemeente, hetwelk uit "levende stenen" opgebouwd is. ^{1Pet.2:5} Zo gaat het levend Middelpunt, het Centraal-Geestelijk-Punt van het wereldgebeuren, door de geschiedenis. Christus blijft bij Zijn Gemeente tot aan het einde der wereld" (K. Heim; Die Christusoffenbarung im Alten Testament, 1935).

Daarmee echter wordt duidelijk, dat deze gehele ontwikkeling een enige, grote samenhang is, een enige, van het begin tot het einde doorgaande, Goddelijke verzoeningsdaad. De Christus-openbaring is de voleinding van dat, wat met het Verbond van Abra-

ham begon. Daarom heet Jezus ook "de Christus", dat wil zeggen de door het Oude Testament voorzegde, van Israël verwachte, reeds onder *deze* Naam door de profeten van het Oude Verbond beschreven, van God gegeven "Gezalfde". ^{Ps.2:2; 1Sam.2:10; Dan.9:25} Zijn Christus-titel drukt Zijn onverbreekbare Eénheid met de Oudtestamentische Godsopenbaring uit.

Uit deze Eénheid van eeuwenlange samenhang volgt, dat God reeds in de oudtestamentische tijd zekere voorstellingen vooruit van het komende Heil geven kon, zekere daadwerkelijke en zakelijke profetieën, ambten en bedelingen, aaneengeschakelde geschiedenis en afzonderlijke gebeurtenissen, die op Christus en Zijn verlossingswerk betrekking hebben. Daarom hebben de Heer Zelf en Zijn Apostelen aan het Oude Testament ook dikwijls zulk een uitbeeldende profetische betekenis toegekend, welke, bij alle vasthouding van de tijd-geschiedkundige betrekking, nochtans, vanuit het doel gezien, het eigenlijk wezenlijke was. ^{Kol.2:17; Heb.10:1} Zo is de koperen slang een voorbeeld van het kruis, ^{Joh.3:14} de profet Jona van de opstanding, ^{Mat.12:40} het manna in de woestijn van Christus als het Brood des levens. ^{Joh.6:31-35}

In de eerste plaats zijn het de oudtestamentische offer- en priesterinrichtingen, die hier in aanmerking komen. Daarin is het werk van Christus reeds *vóór* Christus van te voren symbolisch uitgebeeld. *Ze* waren *afbeeldingen* van Hem als het Oerbeeld; ze waren *voorbeelden* van Hem als het doel. ^{Heb.8:5; 9:23-25}

Ja nog meer. In de oudtestamentische offers was het werk van Christus reeds *in de tijd*, toen de *offers* werden aangeboden, onmiddellijk *afdoende*. Ze waren zinnebeeldige handelingen met wezenlijke Heilswerking, niet alleen een afbeelding *vooruit*, doch *herstelling* van een gewisse gemeenschap met de Heilige, niet slechts symbool, doch sacrament. ^{Lev.4:31}

Daarbij had echter geen van deze priesterhandelingen haar waarde in zich zelf. Heb.10:4 Zij ontvingen alle hun kracht alleen van het éne offer van Golgotha. Ze waren krachteloos en toch werkend, arm en toch rijk makend, onvermogen en toch zegen schenkend, als 't ware "wissels" van een Rijksbank, die op zich zelf slechts papier zijn en toch - met het oog op de dag van hun betaling - reeds vóór de vervaldag als betaling á contant gelden. Jezus Christus heeft door Zijn dood aan het kruis al deze "wissels" van het Oude Testament met de volle waarde "gedekt".

I. Het Mozaïsche Offer.

De voornaamste handeling van de Israëlietische Godsdienst is het offer. Zijn grondidee bestaat uit vier hoofdeisen:

1. Het *reine* van het offer wijst op de Heiligheid van de Heere Jezus. Zijn vrij-zijn, van de (erf) zonde door Zijn wondere geboorte en Zijn vrij-zijn van alle (daad) *zonden* door Zijn heilige wandel. ^{1Pet.1:19}

2. Het door de *handoplegging* uitgedrukte één-woorden van het offer met de offeraar wijst op de schuldovername door de Heere Jezus. Inderdaad, reeds aan de Jordaan, toen Christus, Die vrij van zonde was, Zich aan de "doop der boete tot vergeving der zonden" onderwierp, ^{Mark.1:4} bevestigde Hij de zinnebeeldige verklaring om bereid te zijn, de plaats van de zondaar in te nemen, met hem één te worden en de zonden der mensheid te dragen, ^{Mat.3:14, 15} een zinnebeeldige verklaring tot bereidwilligheid, die Hij op het kruishout geschiedkundig heeft verwezenlijkt. ^{1Pet.2:24}

3. De *strafduiding* leed Christus op Golgotha, en zo wordt de doding van het offer een profetie van het kruis. ^{Heb.9:13, 14}

"Zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving van zonden." ^{Heb.9:22}

Zo hebben deze drie eerste eisen van het offer betrekking op het werk van Christus op ^{aarde}, op de "Christus ^{voor} ons", Die in de dagen Zijns vleses het Heil heeft verworven. ^{Heb.5:1-9}

Maar het verworvene moet toegeëigend worden, en dat geschiedt alleen door het geloof en het daaruit voortkomend organisch één worden van de schuldenaar met de Borg. ^{Joh.6:53}

Daarom moet de "Christus *voor* ons" ook "Christus *in* ons" zijn, en bij Zijn dienst op aarde moet ook Zijn hemelse dienst komen. Juist dit organisch één-woorden was echter door

4. Den *Offermaaltijd* een afschadu-

wing vooruit. Zo zegt ook Christus: "Tenzij dat gij het vlees van de Zoon des Mensen eet en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelve." ^{Joh.6:53-57} Vandaar het mens-blijven van Christus in zijn lichamelijke opstanding; vandaar de zending van Zijn Geest tot het doel van het één-worden met Zijn verlostent; vandaar de noodzakelijkheid van de wedergeboorte van de enkeling en van de organische gemeenschap tussen het "Hoofd" en de "leden".

Zo omvat het Mozaïsche offer het gehele werk van Christus; van de geboorte tot aan de doop, van de doop tot aan het kruis, en - over 't kruis - tot aan de opstanding en zending des Geestes, ja tot aan Zijn eeuwig Hogepriesterschap naar de ordening van Melchizédek.

II. De Tabernakel.

Israël had achtereenvolgens drie hoofdplaatsen van de Godsdienst: de Ark van Mozes in de woestijn en in Silo ^{1Sam.1:3} (ca. 1500-1000 v. Chr.), de tempel van Salomo in Moria ^{1Kon.6:1} (ca. 100-586 v. Chr.) en de tempel van Zerubbabel sedert de terugkeer uit de gevangenschap, ^{Ezr.3-6} gebouwd door Herodes ^{Joh.2:20} (tot 70 n. Chr.). Alle drie slaan wat het wezenlijke betreft op hetzelfde bouwplan ^{Ex.25-27 en 30} en hadden dezelfde betekenis volgens de Heilsgeschiedenis. De taak van de Tabernakel was allereerst

1. Een afbeelding van het heelal

te zijn, en wel van uit het gezichts-

punt van het Gods Rijk. Dit wordt vooral duidelijk aan de gang van de hogepriester in het allerheiligste op de Grote Verzoendag, in verbinding met zijn nieuwtestamentische vervulling in Christus. ^{Lev.16; Heb. 9:23, 24}

(De Joodse filosoof Philo van Alexandrië, tijdgenoot van Jezus, wees reeds op de Tabernakel, dat hij betrekking had op de gehele schepping. Verder Flavius Josephus. Eveneens Bähr in zijn "Symbolik des mosaïschen Kultus", Heidelberg 1839. Ook Ed. König, Theologie des Alten Testaments, Stuttgart 1923.)

De dingen van de Tabernakel waren "symbolen der dingen die in de hemelen zijn". ^{Heb.9:23} Christus echter is na Golgotha, "niet ingegaan in het heiligdom dat met handen gemaakt is, hetwelk is een *tegenbeeld* van het ware heiligdom, maar in de *hemel zelf*, om nu te verschijnen voor het aangezicht Gods voor ons." Dat wil echter zeggen: het aardse heiligdom is een afbeelding van de hemel; en gelijk de aäronische hogepriester op de verzoendag met het bloed van het brandofferaltaar van de voorhof, door het heilige, in het allerheiligste inging, ^{Lev.16:11-14} zo is Christus, de Priester naar de ordening van Melchizédek, met Zijn eigen bloed ^{Heb.9:12} van het "koperen altaar" van Golgotha, van de aarde, "door de hemelen doorgedaan", ^{Heb.4:14} om dan in het "*allerheiligste*" van het heelal "*boven alle de hemelen*", ^{Heb.7:26; Ef.4:10} voor de "genadetroon" Gods te verschijnen. vgl. Heb.4:16

Zo is de voorhof de aarde, waar Golgotha was; het heilige is de hemel en het allerheiligste de Troon Gods.

Op aarde wil God tweeërlei: De *rechtvaardiging* en *heiliging* der verlostten. Daarom stonden in de voorhof twee dingen: het brandofferaltaar en het reinigingsbekken. vgl. Ef.5:25,26

In de *hemel* is het *leven* en het *licht* en de *aanbidding* van de Eeuwige te midden van de hemelse Geesten. Daarvan getuigen de toonbrodentafel (brood des levens vgl. Joh. 6:48) en de kandelaar alsmede het reukaltaar vgl. Ps. 141:2; Op.8:3 en de cherubsfiguren rondom in dekkleed en voorhang. Ex.26:1

Maar "*boven alle de hemelen*" is de *Troon Gods*. Daar is de wet, welke het heelal regeert, evenals de tafelen der Wet zich in het allerheiligste bevonden. ^{1Kon.8:9} Daar is ook de genade, die de zonden vergeeft en de Troon van Gods heerschappij tot een "genade-stoel" maakt, ^{Ex.25:17 Luth.;} ^{Hebr.4:16; Rom.3:25} en daar is, boven alles, de lichtheerlijkheid Gods, die, gelijk de wolc der Schechina, al het andere bestraalt. ^{Ex.40:34, 35; 1Tim.6:16}

Maar al Zijn liefdeplannen volvoert God in Christus, en daaruit wordt de Tabernakel tevens een verwijzing naar Hem, dat wil zeggen

2. Een voorbeeld van de Wereldverlosser

Inderdaad, in Christus, Die als het vlees geworden Woord onder ons heeft "gewoond" ^{Joh.1:14} (Grieks *eskenósen* =

"in tenten wonend"; *skené* = tent), zijn alle voorbeelden vervuld.

(Zo reeds Coccejus, Professor in de Hervormde Theologie te Leiden, gest. 1669 en Vitringa, Kohlbrugge).

Christus is:

* onze *rechtvaardiging* - brandofferaltaar, ^{1Kor.1:30}

* onze *heiliging* - reinigingsbekken. ^{1Kor.1:30} Hij heeft

* ons gezet in *de hemel* - het heilige als afbeelding des hemels. ^{Ef.1:3; 2:6; Heb.9:24} En daar, in onze hemelse staat, is Hij

* ons *Licht* - de zevenarmige kandelaar, ^{Joh.8:12}

* ons *Brood des levens* - de toonbrodentafel ^{Joh.6:48} en

* onze *biddende Hogepriester* naar de ordening van Melchizedek - het gouden reukaltaar. ^{Heb.7:26; Ps.141:2} vgl. Joh.17 Ten slotte echter zal Hij

* ons in *Zijn tegenwoordigheid* leiden (allerheiligste) en daar, als het geslachte Lam ^{Op.5:6-14} - als de vervulling van de Ark des Verbonds met het met bloed besprenkelde verzoendeksel ^{Rom.3:25} - door de Zijnen in eeuwigheid aanbidding ontvangen.

In Hem worden ook wij zelf den beelde Zijns Zoons gelijkvormig, ^{Rom.8:29; 1Joh.3:2} en zo wordt de Tabernakel tevens

3. Een voorbeeld van den Heilsweg en de Heilsgemeenschap.

De gelovigen zijn:

* naar *beneden* - gerechtvaardigd van de nachtelijke duisternis der zonde (brandofferaltaar);

* naar *binnen* - geheiligd met het bad des waters door Zijn Woord (reinigingsbekken ^{Ef.5:26});

* naar *buiten* - verlicht met het Licht van Zijn getuigenis (kandelaar ^{Op.1:12; 2:5 vgl. Zach.4});

* naar *boven* - biddend met het reukwerk der aanbidding (gouden altaar ^{Op.8:3; Ps.141:2});

* naar *alle kanten* - gesterkt door het Levensbrood des hemels (toonbroden-tafel ^{Joh.6:48});

* naar *voren* - haastend, om voor Zijn Troon te verschijnen (Arke des Verbonds).

Door dit alles wordt de Israëlietische Godsdienst een grootse profetie voor het doel. Hij is het meest profetische in de oudtestamentische Wet en voorzover de schakel tussen Wet en profetie.

Het overtreffende van het Nieuwe Testament

Maar in dit alles overtreft de vervulling alle voorbeelden nog verreweg: ^{Mat.13:16, 17}

1. In het Oude Verbond gold reeds één deel voor het geheel:

* één twaalfde voor twaalf twaalfden - bij de priesterstam Levi ^{Num.8:16-19} in plaats van ^{Ex.19:6}

* één tiende voor tien tienden - bij de afgifte der tienden, ^{Lev.27:30}

* één zevende voor zeven zevenden - bij de heiliging van de Sabbat. ^{Ex.20:8-11}

In het Nieuwe Verbond echter is het geheel:

niet een priesterstam, doch een priestervolk; ^{1Pet.2:5, 9}

niet het tiende, doch alles; ^{Kol.3:17}

niet een dag, doch de week; ^{Kol.2:16, 17; Rom.14:5-8}

en met de week het jaar en met het

jaar het leven en met de tijd de eeuwigheid.

2. In het Oude Verbond was slechts de "*schaduw*"; in het Nieuwe echter is het "*lichaam*" gekomen. ^{Kol.2:17; Heb.10:1} De genade en de waarheid (dat wil zeggen "*de werkelijkheid*" is door Jezus Christus geworden". ^{Joh.1:17}

3. In het Oude Verbond was er *toelating* "vanwege de hardigheid der harten", ^{Mat.19:8} vooral bloedwraak, ^{Joz.20} bigamie, ^{Gen.30; Deut.21:15; 1Kon.11:1-3} slavernij ^{Lev.25:44-46} en processen ^{Ex.21:24; Mat.5:38-40}

In het Nieuwe Verbond echter heet het majestueus: "Doch Ik zeg U!" ^{Mat.5:22, 28, 34, 39}

4. In het Oude Verbond waren er *vele offers*, alleen ambtelijke jaarlijks 1273 (volgens Num. 28 en 29), tezamen alzo, van Mozes tot Christus, bijna twee miljoen (!), zonder de niet getelde miljoenen private offers! ^{Lev.1; 3; 4; 5}

Van Christus echter heet het: "Met *één* offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt, degenen die geheiligd worden." ^{Heb.10:14}

Zo is Christus de vervulling en overtreffing van alles wat de Wet in zich sluit. De Wet was een middelmuur des afscheidsels, een teugel, regel, grendel en spiegel; het kruis van Christus is echter haar eeuwig geldig zegel. ^{Dan.9:24}

"Daarom laat Uw besef van eigenwaarde varen en houdt U aan deze Heilige Schrift als het allerhoogste,

voortreffelijkste heiligdom, als de allerrijkste Bron, welke nimmer gepeild kan worden, opdat u de Goddelijke Wijsheid moogt vinden, welke God hier zo eenvoudig voorlegt, dat Hij alle hoogmoed dempt. Hier zult u de doeken en de kribbe vinden, waarin Christus ligt, daarheen wijst ook de Engel de herders. Eenvoudige en kleine doeken zijn het; maar dierbaar is de Schat, Christus, Die daarin ligt."

(Maarten Luther in zijn voorrede bij het Oude Testament in het jaar 1523.)

Agenda

Op ons programma staat nog de jaarlijkse

NBC conferentie in Wuppertal,

van zaterdag 23 tot en met vrijdag 30 juli 2016

Ook niet-deelnemers zijn welkom in de bijeenkomsten, die vanaf zaterdagavond worden gehouden, dagelijks om 9:45 en 19:30 uur.

Het adres is:

Bildungstätte "Bundeshöhe", Bundeshöhe 7, 42285 Wuppertal,
Duitsland.

Onderwerp: "Uw Koninkrijk Kome"

U kunt zich nog voor deelname opgeven!

Men begrijpe goed dat, als de Bijbel spreekt van zonde en zonden, wij *niet* te maken hebben met *enkel-* en *meervoud* van dezelfde zaak, maar met twee *geheel verschillende* begrippen. De Romeinenbrief bespreekt de *zonden* tot 5:11, vervolgens tot 8:39 de *zonde*.

Zonde is de bron; *zonden* hetgeen uit haar opwelt.

Zonde is de wortel; *zonden* wat er uit opgroeit.

Zonde is de boom; *zonden* zijn de vruchten.

Zonde is de oude natuur (ons karakter); *zonden* zijn de openbaring daarvan.

Zonde is wat wij zijn; *zonden* wat wij doen (onze gedragingen).

(Klaas Rozendal in "Wet of Genade", 1950).

Agenda van Ab Klein Haneveld

ALKMAAR donderdag 22 sep,
6/20 okt, 3/17 nov, 1/15 dec, 26 jan,
9/23 feb, 9/23 mrt, 6/20 apr,
4/18 mei; 19:45 uur;
"Delta", Oude Kanaaldijk 2;
Het boek Openbaring

APELDOORN

10 sep; 12 nov;
14 jan; 11 mrt; 13 mei; 9 sep; 11 nov;

zaterdag, 10:00 tot 16:00 uur;
Het Bolwerk, Ravelijn 55;

Nederlands Bijbelstudie Contactdag

BEEKBERGEN zondag 16 okt,
11 dec; 10:30 uur,
"De Hooge Weye"
Dorpsstraat 28-36

BEVERWIJK zondag 10 jul, 18 sep,
13 nov, 5 feb, 7 mei, 25 jun;
10:00 uur; B.H.K.-gebouw,
Groenelaan 74

DRACHTEN donderdag 13/27 okt,
10/24 nov, 8 dec, 19 jan, 2/16 feb,
2/16/30 mrt, 13 apr;
20:00 uur; Rode Kruis gebouw,
De Geeuw 31;
De brief aan Filippi

EMMEN maandag 26 sep, 10/24 okt,
7/21 nov, 5 dec, 16/30 jan,
13/27 feb, 13/27 mrt, 10/24 apr,
8/22 mei; 19:30 uur;
Ichthuskerk, Walstraat 21;
De profet Jesaja

ROSMALEN woensdag 21 sep,
5/19 okt, 2/16/30 nov, 14 dec,
25 jan, 8/22 feb, 8/22 mrt, 5/19 apr;
20:00 uur; De Biechten,
Vincent v. Goghlaan 1
Losse onderwerpen

LEERDAM zondag 11 sep, 9 okt,
6 nov, 4 dec, 29 jan, 26 feb, 26 mrt,
23 apr, 21 mei, 18 jun; 10:00 uur;
Patrimonium, Jeekelstr. 40a;
De brieven aan Thessalonica

LINSCHOTEN maandag 19 sep,
3/17/31 okt, 14/28/nov, 12 dec,
23 jan, 6/20 feb, 6/20 mrt, 3 apr,
1/15 mei; 20:00 uur;
"Bij de tol", Nieuwe Zandweg 12;
David en zijn Huis

OLDEBROEK dinsdag 20 sep,
4/18 okt, 1/15/29 nov, 13 dec,
24 jan, 7/21 feb, 7/21 mrt, 4/18 apr,
2/16 mei; 19:45 uur; Stationsweg 43;
Christus in de Psalmen

OLDEBROEK zondag 11/25 sep, 9/23
okt, 6/20 nov, 4/18 dec,
15/29 jan, 12/26 feb, 12/26 mrt,
9/23 apr, 7 mei; 17:00 uur;
LHNO gebouw; Van Sytzamalaan 3

URK dinsdag 27 sep, 11/25 okt,
8/22 nov, 6 dec, 17/31 jan,
14/28 feb, 14/28 mrt, 11/25 apr,
9/23 mei; 19:30 uur; 't Sangetje,
Staartweg 22a;
Het boek Exodus

URK zondag 4 sep, 16 okt, 27 nov;
17:00 uur; Rode Kruisgebouw,
Wijk 8-2;
Gelijkenissen en Tekenen

Het Koninkrijk

Bij de verschijning van de NBV (Nieuwe Bijbelvertaling) heeft men ons uitgelegd, dat het begrip Koninkrijk (Gods, der Hemelen, etc.) in de vertaling veelal is vervangen, omdat de gemiddelde VMBO-er niet zou weten wat een koninkrijk is. Vermoedelijk hebben de vertalers er zelf ook moeite mee gehad, want (de) monarchie ligt (ook) in Nederland nogal gevoelig. En heeft Mr. I. Da Costa - ooggetuige en voorstander der geboorte van het Koninkrijk der Nederlanden niet uitgelegd, dat een Constitutionele Monarchie onbijbels is? Het idee "grondwet" (constitutie) is immers ooit uitgevonden om de monarch af te schaffen! (Het Verenigd Koninkrijk heeft dan ook geen grondwet!) En hoe zit dat nou met het Koninkrijk Gods? Wat is het, en wat niet? Is het al gekomen, en zo niet: waarom dan toch? Het is één van de meest basale onderwerpen van de christelijke theologie, gemaskeerd door vermoeiende dogma's van drievuldigheid, doop, predestinatie, kerkelijk recht, en zo verder. Mijn Bijbelse Encyclopedie (Kok, Kampen) zegt onder "Koninkrijk": "Koninkrijk en Kerk vallen niet samen, ook niet in de tegenwoordige bedeling." Een loze opmerking! Want wat is dan de Bijbelse betekenis van de begrippen "tegenwoordige bedeling", "kerk" en "koninkrijk".

Kortom, ook alle niet-VMBO-ers zijn hartelijk welkom in onze bijeenkomsten, waarin de Autoriteit van de Koning der Koningen wordt erkend en wordt uitgezien naar Zijn Koninklijke komst. Speciaal in Wuppertal.

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

Uit de statuten: "De Stichting Nederlands Bijbelstudie Centrum stelt zich ten doel de kennis van de inhoud van de Bijbel, die zij beschouwt als Gods Woord, te verspreiden. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door getuigenis in woord en geschrift." In de praktijk wordt dit o.a. gedaan door het houden van bijbel-studie-avonden, tentcampagnes, contact-dagen, collegedagen en conferenties, studiereizen; de uitgave van de lezingen op audio-cd's en cassettes; de uitgave van brochures en deze circulaire. *Financieel is het Nederlands Bijbelstudie Centrum afhankelijk van vrijwillige bijdragen.*

Correspondentieadres

Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere
telefoon (036) 53 62 976
www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

Giften

NL03 INGB 0005 5676 69
NL88 RABO 0308 7470 46
ten name van
Nederlands Bijbelstudie Centrum

Giften voor de tentevangelisatie

NL87 RABO 0103 5810 06
ten name van
N.B.C. Evangelisatie

**Beide stichtingen hebben een
ANBI goedkeuring**